Aan: Gedeputeerde Staten van Utrecht
t.a.v. mevr. C.M. Docter
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

NATUUR EN MILIEU FEDERATIE UTRECHT

Utrecht, 12 februari 2009
Kenmerk: 7/09/HvD/209.2
Betreft: Zienswijze ontwerp Provinciaal Waterplan Utrecht 20

Geacht College,

Met belangstelling hebben wij - Natuur en Milieufederatie Utrecht, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, het Utrechts Landschap en IVN-Consulentschap Utrecht - kennis genomen van het ontwerp Provinciaal Waterplan Utrecht 2010-2015. Wij herkennen ons in de analyse van de trends en de wateropgaven waar wij in de provincie voor staan en kunnen ons vinden in de tweesporenaanpak van het provinciale beleid die is gericht op de ontwikkeling van duurzame robuuste watersystemen op de lange termijn en het waarborgen van bestaande kwaliteiten en de aanpak van urgente problemen op de korte termijn. Daarbij spreken wij onze waardering uit voor het belang dat de provincie hecht aan een verantwoord grondwaterbeschermingsbeleid. Al met al zien wij diverse aanknopingspunten om onze wensen te realiseren als het gaat om natuurvriendelijke oevers en beekherstel, een samenhangend netwerk van goed ontwikkelde natuurgebieden, meer flexibel peilbeheer, minder diffuse verontreinigingen en een daarop afgestemd ruimtelijk beleid.

Helaas biedt het ontwerpplan onvoldoende zekerheid over het daadwerkelijk realiseren van de doelen en maatregelen. Veel maatregelen zijn afhankelijk van **financiering, grondverwerving en vrijwilligheid**, terwijl onduidelijk blijft of en wanneer daaraan voldaan zal worden. Daarnaast zijn veel maatregelen omschreven als nader te plegen onderzoek, gebiedsproces of planuitwerking. Veelal gaat het om effectieve maatregelen zoals natuurvriendelijke oevers, functie-aanpassingen, meer natuurlijk peilbeheer. Wij verwachten van de provincie een creatiever en resultaatgericht gebruik van het RO-instrumentarium, de financiële instrumenten en andere juridische en stimulerende maatregelen en zien het aanwijzen van de prioritaire gebieden als een belangrijke eerste stap.

Wij hebben, redenerend vanuit natuurbescherming als een brede maatschappelijke opgave, nog een aantal andere zorgen en kritiekpunten, die we hieronder kort aanstippen en in de bijlage nader toelichten. De bijlage maakt integraal onderdeel uit van deze zienswijze:

- Het ontbreekt ons aan een overzicht in hoeverre alle voorgenomen maatregelen in de provincie Utrecht leiden tot een gezonde **situatie in 2015**, 2021 en 2027. Wij vragen u dit overzichtelijk in het waterplan te presenteren en daarbij aan te geven wat de provincie doet om de overgebleven knelpunten op te lossen. Wat kunnen we van de provincie verwachten als de uitvoering van maatregelen achterblijft?
- Voor een **toekomstbestendig veenweidebeleid** is het nodig de bodemdaling sterk af te remmen. Dat kan alleen als ook natuurlijk peilbeheer en herschikking dan wel aanpassing van functies deel uitmaken van de gebiedsplannen. Het waterplan blijft hierover erg vaag. Wij verwachten meer toelichting op de waterdoelen en de wijze waarop de provincie de in de Voorloper Groene Hart beschreven integrale gebiedsaanpak vorm gaat geven
- De ambities en maatregelenpakketten in de prioritaire natuur geven op dit moment nog onvoldoende garanties dat aan de Europese verplichtingen voldaan kan worden. Een effectieve **aanpak van de TOP-gebieden en Natura2000-gebieden** wordt teveel vooruitgeschoven; daarbij is de ambitie om in de sense-of-urgency gebieden in 2015 tevreden te zijn met een stand-still toestand niet toereikend

Wij vragen u de maatregelen in de TOP en N2000-gebieden met prioriteit uit te voeren in de periode tot 2015.

- Wij signaleren dat bij de **ambities in de waterlichamen** steeds de ondergrens wordt aangehouden die de omslag van geel (matig) naar groen (goed) markeert. In de scores vind je dit terug als 0,6. Een mager zesje, nergens een 8. Dat betekent dat er een groot risico bestaat dat dit omslagpunt niet bereikt wordt als de maatregelen om welke reden dan ook vertraging oplopen of als de omstandigheden tegen zitten. Zeker in de beschermde natuurgebieden vragen wij u de lat hoger te leggen.
- De focus op de KRW-verplichtingen en grootschalige robuuste eenheden mag er niet toe leiden dat de daarbuiten gelegen ecologisch waardevolle wateren zoals de **waterparels** verloren gaan. De provincie vervult een voorbeeldrol als het gaat om schoon houden wat al schoon is en zeker de waterparels hebben daarvoor de gunstige condities. Wij vragen dan ook de waterparels op te nemen in het Provinciaal Waterplan en alert in te spelen op de kansen om maatregelen mee te koppelen met andere projecten in de omgeving.
- De Ex Ante Evaluatie van het Milieu en Natuur Planbureau voorspelt dat met de voorgenomen maatregelen in 2015 en zelfs in 2027 vrijwel nergens de ecologische doelen gehaald worden, met name vanwege de **nutriëntenbelasting**. Wij vinden dat te gemakkelijk geconcludeerd wordt dat de hoge fosfaatbelasting verlaging van doelen rechtvaardigt. Dit vraagt in onze ogen om een extra inzet van de provincie en de andere overheden om extra in te zetten op het terugdringen van de diffuse bronnen.
- Wij zien een terugtredende rol bij de provincie inzake stimuleren van **afkoppeling in de Utrechtse Heuvelrug** en een tegenstrijdige boodschap die richting waterschappen en gemeenten wordt uitgezet. Wij hechten veel belang aan de maatregel vanwege het brede spectrum aan milieudoelen dat ermee wordt gediend. Wij vragen u hierover op korte termijn met waterschappen en gemeenten tot overeenstemming te komen.
- Een goede **afweging van kosten en baten** is nog steeds niet goed te maken. Dat is jammer. Wij hadden van de provincie meer verwacht, ook als het gaat om stimuleren van nieuwe initiatieven en in beeld brengen van **innovatieve financieringsmogelijkheden**. Wij vragen u alsnog hier werk van te maken o.a. door een innovatieplatform op te zetten en door iedereen uit te dagen te komen met onorthodoxe oplossingen
- Voor de resterende opmerkingen en een nadere toelichting verwijzen we naar de bijlage

Wij vragen u onze opmerkingen en aanbevelingen ter harte te nemen en het definitieve plan hierop aan te passen. Waar relevant rekenen wij erop dat u dit terugkoppelt met de betrokken waterschappen en andere overheden.
Tenslotte verzoeken we dringend ervoor te zorgen dat over 6 jaar een veel ruimere **inspraaktermijn** geldt. De hausse aan alle voor Utrecht relevante waterplannen heeft ons gedwongen sterk te selecteren op de informatie die wij ten bate van deze zienswijze konden verwerken. Wij betreuren dat ten zeerste, onder andere omdat we nu te weinig aandacht hebben kunnen besteden aan de onderlinge samenhang en hoe deze te versterken.

De onderstaande natuur- en milieuorganisaties willen graag betrokken worden bij de verdere uitwerking en uitvoering. Voor een nadere toelichting kunt u bij de NMU contact opnemen met Harmke van Dam (h.van.dam@nmu.nl, tel. 030 - 2544457).

Met vriendelijke groet, mede namens Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, het Utrechts Landschap en IVN-Consulentschap Utrecht

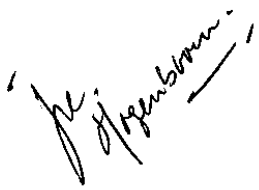

Joris Hogenboom
Directeur Natuur en Milieufederatie Utrecht

ontwerp Provinciaal Waterplan Utrecht 2010-2015
Bijlage met toelichting, integraal onderdeel zienswijze, kenmerk 7/09/HvD/209.2, dd 12 februari 2009

van: Natuur en Milieufederatie Utrecht, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, het Utrechts Landschap en IVN-Consulentschap Utrecht

***gebiedsgericht beleid (regierol provincie)**:*
Belangrijk vinden we de uitspraak dat de provincie het onwenselijk vindt dat in voor zettingsgevoelige gebieden ruwvoerteelt plaatsvindt en dat in peilbesluiten rekening wordt gehouden met de extra bodemdaling als gevolg daarvan (pag.31). Wij achten het wenselijk dat de provincie als het communicatieve spoor op basis van **vrijwilligheid** niet lukt, ook meer dwingend kan opleggen dat dergelijke teelten niet meer toelaatbaar zijn. Daarnaast lijkt het ons logisch dat in elk geval het waterbeheer niet langer op deze teelten wordt afgestemd. Ook op enkele andere thema's vragen wij de provincie de regierol wat actiever op te vatten en waar nodig ook de vrijblijvendheid waarmee partijen in de gebiedsprocessen deelnemen te doorbreken met duidelijke deadlines en besluiten. Dat hoeft uiteraard niet ten koste te gaan van een constructief gebiedsoverleg en het streven naar maximaal draagvlak. Als waterschappen het signaal afgeven dat in een bepaald gebied de eisen die sommige functies stellen aan het waterbeheer niet passen in een duurzaam perspectief, rekenen wij erop dat de provincie dan de rol op zich neemt om over te gaan tot een proces dat leidt tot aanpassen van de functie-eisen of **functiewijzigingen**..

*Wij dringen er nadrukkelijk op aan dat u de omstandigheid dat nu gelijktijdig alle waterplannen worden herzien, aangrijpt om een eind te maken aan de ongewenste situatie dat nieuwe **peilbesluiten** vaak nog worden afgestemd op het huidige gebruik terwijl dit knelt met de waterwensen van reeds vastgelegde maar nog niet geëffectueerde gebiedsdoelen.*

Een zorgpunt is voor ons de actualiteit dat de gelden die via AVP beschikbaar zijn, in de praktijk nauwelijks worden besteed. Blijkbaar zijn de betrokken instanties niet in staat of ontbreekt het aan de echte wil de noodzakelijke **grondverwerving en beheersovereenkomsten** van de grond te krijgen. Dit frustreert de aanpak van een groot aantal projecten.

Wij vragen u creatiever en resultaatgericht gebruik te maken van het RO-instrumentarium, de financiële instrumenten en andere juridische en stimulerende maatregelen. Wij vragen u hierin uw regierol actief vorm te geven en duidelijke kaders te stellen. Een goede stap heeft de provincie al genomen door over te gaan tot het aanwijzen van prioritaire gebieden waar volledige schadeloosstelling mogelijk is.

belang goed veenweidebeleid en tegengaan bodemdaling
Eén van de gebieden waar een actieve rol van de provincie noodzakelijk is, is het veenweidegebied. Hier komen de bovenstaande punten allemaal naar voren. Een belangrijk onderdeel in de gebiedsontwikkeling is de wijze waarop het peilbeheer wordt ingevuld in relatie tot de verschillende gebiedsfuncties. Zo missen wij in de tekst over het tegengaan van de bodemdaling de aandacht voor de zo belangrijke omslag naar een meer robuust en **toekomstbestendig peilbeheer**. Hoe gaat de provincie de bodemdaling een halt toe roepen? Welke ambities heeft de provincie? Gaan natuurlijk peilbeheer en herschikking dan wel aanpassing van functies deel uitmaken van de gebiedsplannen? Het waterplan blijft hierover erg vaag. Er wordt slechts verwezen naar de **Voorloper Groene Hart**. Deze voorloper is veel uitgebreider, ook over de waterdoelen, wat betreft de veenweidegebieden. Hierin wordt onder andere een koppeling gelegd met het programma Westelijke Veenweiden, de Natura2000 gebieden, TOPgebieden en het realiseren van de Groene

Ruggengraat. Juist deze integrale aanpak is de basis voor de gebiedsgerichte aanpak in het veenweidegebied. En in het waterplan verwachten we daarvan de voor het watersysteem belangrijke randvoorwaarden en de kaders. We missen lopende de gebiedsprocessen een helder kader en vertrekpunt voor transformatie naar natuur. Het lijkt alsof het streven naar draagvlak belangrijker is dan het realiseren van doelen. Voor de zone Groene Ruggengraat missen wij de functie **verweving natuur en landbouw**; of een nieuwe mogelijke aanduiding als 'zoekgebied mozaïek natuur en landbouw'.

Wij verwachten in het waterplan meer toelichting op de waterdoelen en de wijze waarop de provincie de in de Voorloper Groene Hart beschreven integrale gebiedsaanpak vorm gaat geven.

Wij vragen u de zone Groene Ruggengraat de functie 'verweving natuur en landbouw'te geven of te bestempelen als 'zoekgebied mozaïek natuur en landbouw'.

Prioritaire natuur: Natura2000, TOP en EHS:
Speciale aandacht vragen wij voor de lage ambities die de waterschappen hebben om de aanpak van de prioritaire gebieden in 2015 op orde te hebben. Wij signaleren dat bij de ambities in de waterlichamen steeds de ondergrens wordt aangehouden die de omslag van geel (matig) naar groen (goed) markeert. In de scores vind je dit terug als 0,6. Een mager zesje, nergens een 8. Dat betekent dat er een groot risico bestaat dat dit omslagpunt niet bereikt wordt als de maatregelen om welke reden dan ook vertraging oplopen of als de omstandigheden tegen zitten. Daarbij lijkt men zich er te makkelijk bij neer te leggen dat de natuurdoelen niet gehaald zouden kunnen worden en dat men tevreden mag zijn als in de sense of urgency gebieden de toestand in 2015 niet verder is verslechterd.

- Ook van de provincie vragen wij op dat punt een meer doortastende houding om alle belemmeringen die de maatregelen in de weg staan tijdig te kunnen wegnemen. En wij pleiten ervoor om nu al alternatieve maatregelen en strategieën te presenteren als de gangbare manieren onvoldoende **voortgang** opleveren.
- Voor het **Binnenveld** vragen wij, aanvullend op de reeds geplande maatregelen van provincie en waterschap:
  - Opnemen van actieve grondverwerving / aanwijzen van essentiële percelen voor verdrogingsbestrijding; vooral aan de Utrechtse kant liggen kansen
  - Opnemen van alle effectieve maatregelen, dus ook die met uitstraling
  - Opnemen stuw in de Grift ter verhoging van drainagebasis Binnenveld
  - Termijn maatregelen Utrecht en waterschap vervroegen naar 2015, conform uitgangspunten sense-of-urgency N2000

Wij vragen u de maatregelen in de TOP en N2000-gebieden met prioriteit uit te voeren in de periode tot 2015 en de ambitie te richten op het behalen van de strengste richtlijn.

Wij vragen u in de beschermde gebieden de lat hoger te leggen en te streven naar een 8

Waterparels onder uw aandacht: de kleine wateren met bijzondere natuurwaarden
Met betrekking tot de **begrenzing van de waterlichamen** blijft het ongelukkig dat de ecologisch meest interessante wateren en natte natuurgebieden veelal buiten de waterlichamen zijn gehouden (zie deelplan KRW, pag.9). Het gaat dan over de haarvaten en andere kleine wateren, waar binnen de KRW geen aandacht voor is en waar dus ook geen maatregelen op gericht zijn. Wij zien het als een provinciaal belang dat dergelijke bovengemiddeld waardevolle wateren en hun potenties erkend worden. Dat staat in onze ogen los van de vraag in welke mate de provincie daar zelf actief een rol speelt in eventuele verbetermaatregelen. Deze **waterparels** zijn exemplarisch voor een grotere groep veelal kunstmatige wateren, waar met een beetje aandacht relatief heel veel karakteristieke biodiversiteit tot ontwikkeling gebracht kan worden (Royal Haskoning 2007). Juist richting

Brussel valt daar goed op te scoren. Met de KRW-nadruk op de hoofdwateren, de grote plassen en de Natura2000-gebieden mis je deze karakteristiek Nederlandse natuur. Ten opzichte van de hoofdwateren is het in de haarvaten (zoals sloten) veel simpeler en goedkoper de emissies van de landbouw terug te dringen en het omslagpunt naar minder voedselrijke gemeenschappen te bereiken. De geselecteerde waterparels vormen daarvoor bij uitstek een goede uitgangssituatie. Destijds werd ons verzekerd dat deze ecologisch waardevolle en kwetsbare wateren binnen het provinciaal beleid een plek zouden krijgen en dat daarmee de inspanning om ze te beschermen verzekerd zouden zijn. De afgelopen paar jaar is vervolgens veel inzet gepleegd, ook door de natuurorganisaties, om een goed beeld te krijgen welke wateren het predikaat waterparel verdienden. Wij vinden dat er teveel waterparels in die fase zijn afgevallen, maar het is zeer teleurstellend te merken dat de uiteindelijk geselecteerde 25 waterparels nu helemaal buiten het Provinciaal Waterplan zijn gehouden. Daarmee wekt de provincie Utrecht de indruk geen waarde te hechten aan bijzondere wateren en het niet erg te vinden als de kwaliteit hier terugloopt tot de basiskwaliteit van de grote massa. Dit strookt niet met het uitgangspunt dat “bestaande kwaliteiten moeten worden geborgd” (hoofdplan, pag.21) en het staat haaks op de minimumeis van de KRW “bescherming van aquatische ecosystemen en behouden tegen verdere achteruitgang” (artikel 1a Implementatie Kaderrichtlijn Water), die betrekking heeft op “alle watersystemen van bron tot zee” (Milieu en Natuur Planbureau, februari 2006). Wij vinden het vervolgens heel merkwaardig dat de provincie met de waterschappen heeft afgesproken dat ook zij alle aandacht voor waterparels uit de waterbeheerplannen schrappen.
Wij zijn het principieel oneens met de conclusie dat de strategie om prioriteit te leggen bij de ontwikkeling van duurzame robuuste watersystemen en het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur, betekent dat aan de andere kant alle verspreide hydrobiologisch waardevolle wateren opgeofferd moeten worden. En dit terwijl zij bij uitstek aanbevolen worden vanwege de hoge ecologische waarden, de relatief lage kosten van de in het algemeen zeer effectieve maatregelen en de hoge haalbaarheid vanwege eigenaren die mee willen werken (zie advies Waterschap Vallei & Eem “Waterparels ja of nee?”, maart 2008). Richting omwonenden is het niet uit te leggen als dergelijke lokaal belangrijke natuurkernen worden afgedaan als “jammer, maar we richten ons nu eenmaal alleen op de grote wateren en de landelijk beschermde natuurgebieden”. Als de overheid zelf niet zorgvuldig met schone wateren omgaat, hoe kan men dan van burgers/bedrijven zo’n houding verwachten? Daarbij komt dat er diverse sporen zijn waaraan de verbetermaatregelen gekoppeld kunnen worden die de kosten-effectiviteit verder verhogen. Te denken valt aan de Hollandse Waterlinie (Binnenfortgracht Rhijnauwen) en diverse Natura-2000 en EHS-projecten, maar ook lokale educatieprojecten.

Wij vragen u dan ook met klem de waterparels[1] weer op te nemen in het Provinciaal Waterplan en na te gaan of en wanneer de verbetermaatregelen meegekoppeld kunnen worden met andere maatregelen in de regio.

Kaart gebiedsfuncties (hfdst. 18)
Wij constateren een aantal onvolkomendheden op de functiekaart:

- Op deze kaart moeten de **EHS-gebieden met hoofdfunctie natuur** worden aangeduid. Dat is niet overal het geval: de polders Bolgerijen/Autena (bij Vianen) zijn bijvoorbeeld kerngebied van de EHS waar de waterhuishouding is afgestemd op de natuurfunctie, dus

[1] De geselecteerde Utrechtse waterparels zijn: Botshol, Molenpolder, Petgat Oostelijke Binnenpolder Tienhoven, Polder Achttienhoven, Polder Maarsseveen, Polder Voordorp, Polder Westbroek, Tienhovense Plassen, Vinkeveense Plassen, Armenland Ruwiel en omgeving, Binnenfortgracht Rhijnauwen, Broek en Blokland, Polder Zegvelderbroek (ZW), Schraallanden Meije, Golfbaan Anderstein, Ingeborg, Plasje Heulweg, Plasje Noordzijde A12 Maarsbergen, De Kom bij Maarsbergen, Gentianenven en Pluismeer, Leersumse Plassen, Veenplas bij Woudenberg/Trekermeertje, Hel en Blauwe Hel, Sloten Soest, Groeneveld

zo aangeven. Wat ook vragen oproept is de zeer marginale aanduiding van het Natura 2000 gebied Groot Zandbrink. Alleen het strikte reservaat heeft hier de hoofdfunctie natuur, terwijl voor het goed functioneren van dit Natura2000 gebied juist de waterhuishouding in de omgeving cruciaal is.
- Graag deze kaart goed afstemmen met EHS-beleid en Top- en Subtop gebieden vanuit verdrogingsbestrijding.
- Voor de landgoederenzone van Groenraven-oost missen wij de functie **verweving natuur en landbouw**; wij verzoeken dit op de functiekaart aan te passen. In deze zone liggen de sub-topgebieden van de verdrogingsbestrijding en het gebied functioneert zowel als natte als droge EVZ tussen Vechtplassengebied/Noorderpark en Kromme rijn/Langbroekerweteringgebied. Daarom horen de agrarische en natuurfunctie in dit gebied verweven te zijn.

*Wij vragen u de functiekaart op basis hiervan aan te passen en daarin ook de bij Groene Ruggengraat gemaakte opmerking mee te nemen over '**verweving natuur en landbouw**; of een nieuwe mogelijke aanduiding als 'zoekgebied mozaïek natuur en landbouw'*

significante schade en disproportionele kosten: afweging kosten en baten
Op dit punt missen wij nog steeds de benodigde informatie om een evenwichtige afweging te kunnen maken welke maatregelen kosteneffectief zijn en welke alternatieve financieringsheden er zijn. Ook de komende periode is het nog zinvol deze informatie boven tafel te krijgen. Een en ander hangt nauw samen met onze bezwaren tegen de in bijlage 4 (deelplan KRW) opgenomen lijst **afgevallen maatregelen**. Deze lijst suggereert dat deze maatregelen in algemene zin niet effectief zijn. Daar zijn we het niet mee eens. Daarbij hebben wij de indruk dat deze bijlage alleen betrekking heeft op de situatie in WVE; uit de andere deelgebieden worden geen voorbeelden aangehaald.

Wij vragen u meer informatie die een goede kosten-baten afweging mogelijk maken.

wij vragen u om een op de Utrechtse situatie toegesneden uitwerking van de landelijke richtlijn voor disproportionele kosten en significante schade

Wij verwachten van u meer initiatieven en creativiteit als het gaat om verhogen van de 'haalbaarheid en betaalbaarheid' van overigens effectieve maatregelen: door per gebied alle betrokkenen uit te dagen mee te denken over onorthodoxe en inspirerende oplossingen: adoptie van projecten, prijsvraag, innovatieplatform, bewonersinitiatieven enz

- Wij vinden het kwalijk als **visvriendelijke gemalen** alleen voor bepaalde soorten worden overwogen. Wat zijn dan de criteria? Van welke soorten vindt men het niet erg dat ze worden vermalen? Het ontwerp-beheersplan van WVE geeft daar zelf ook geen enkele toelichting op.
- Wij zijn bijzonder verbaasd dat **natuurvriendelijk peilbeheer** is afgevallen, omdat het effect op de ecologische kwaliteit niet bekend zou zijn. Het is van belang om niet alleen te kijken naar de eventuele effecten op de watergang, maar ook de oever en de omgeving in de beschouwing mee te nemen. Natuurvriendelijk peilbeheer heeft grote positieve effecten op de natuurkwaliteiten in de omgeving en daarmee het ecosysteem waarvan de watergang deel uitmaakt. Het is juist steeds meer bekend dat natuurvriendelijk peilbeheer noodzakelijk is om de ecologische doelen te bereiken. Dan gaat het niet alleen om een hoger peil in de winterperiode, maar juist ook om het laten uitzakken van het peil in de zomerperiode. Dynamiek in het waterpeil is een vereiste. Wij pleiten er daarom nadrukkelijk voor deze maatregel uit deze bijlage te schrappen en weer mee te nemen in de maatregelpakketten.
- ook het **afkoppelen van verhard oppervlak** doet men om meer redenen dan alleen het verbeteren van de ecologische kwaliteit van de watergang; zie ook onderstaand punt.

- de **aanpak van de riooloverstorten** lijkt ons evenmin een maatregel om bij voorbaat af te schrijven; in principe zijn alle riooloverstorten ongewenst. Zeker als de overstorten kunnen worden beperkt door bijvoorbeeld afkoppelmaatregelen of als de sanering gekoppeld kan worden aan andere maatregelen in /bij de watergang, zien wij geen enkele reden om de maatregel op voorhand uit te sluiten.

Wij vragen antwoord op de volgende vragen:
- *Klopt het dat bijlage 4 afkomstig is van WVE?*
- *Hoe zit het met de andere waterschapsgebieden?*
- *Gelden daar dezelfde motieven om deze maatregelen af te schrijven?*
- *Wat is het nut van deze bijlage als voor bijna elke maatregel geldt dat er ook gebieden zijn waar ze wel degelijk zinvol zijn om de KRW-doelen te bereiken, al dan niet in combinatie met andere maatregelen?*

Wij vragen u de in bijlage 4 genoemde maatregelen mee te blijven nemen als mogelijke maatregelen totdat overtuigend is aangetoond dat in een bepaalde regio de betreffende maatregel niet effectief is of in vergelijking met andere maatregelen niet zinvol.

stimuleren afkoppelen versus grondwaterbescherming Utrechts Heuvelrug
Wij constateren een tegenstrijdigheid in de plannen van HDSR en WVE enerzijds en de provincie anderzijds ten aanzien van het stimuleren van **afkoppelen verhard oppervlak op Utrechtse Heuvelrug**. Waar de provincie deze maatregel laat afvallen, zien de waterschappen de maatregel als belangrijk actiepunt vanwege tegengaan verdroging, verminderen overstorten en verbeteren zuiveringsrendement. Enerzijds worden waterschappen en gemeenten al jaren door de provincie via de waterplannen en via doelstellingen in het vorige waterhuishoudingsplan aangespoord om hemelwater en afvalwater van elkaar te scheiden door middel van afkoppelprojecten. Uiteraard met inachtneming van de landelijke regelgeving op dit punt (voorkomen van verontreiniging van bodem en oppervlaktewater door infiltratie / lozing van het afstromende regenwater). Ook vanuit het programma voor samenwerking in de waterketen worden de afkoppelprojecten op de heuvelrug van harte ondersteund (met subsidie). Anderzijds wordt er op het vlak van grondwaterkwaliteit door dezelfde Provincie een restrictief beleid gevoerd voor de Utrechtse Heuvelrug, waarbij afkoppelen van hemelwater gezien wordt als een mogelijk risico (grondwaterplan PU). Dit terwijl juist op diezelfde Heuvelrug met het afkoppelen voor de waterhuishouding grote voordelen (opheffen overstortproblematiek op kwetsbaar water, beperken water op straat, herstel van de infiltratie, vasthouden van regenwater om piekafvoeren tegen te gaan) te behalen zijn. Nu zijn wij natuurlijk blij met de voorzichtige houding van de provincie als het gaat om grondwaterbescherming. Maar de vraag is of deze risicobenadering niet te restrictief is als landelijk onderzoek uitwijst dat het infiltreren van regenwater dat afstroomt van normale daken (bitumen, pannendaken) geen risico's met zich meebrengt voor de bodem en het freatische grondwater, laat staan voor het grondwater in de diepe watervoerende pakketten.

- Het zou jammer zijn als tengevolge hiervan gemeenten terughoudend zijn om grootschalig met afkoppelprojecten aan de slag te gaan, terwijl afkoppelen voor deze gemeenten feitelijk de enige duurzame oplossing is om de overstortproblematiek aan te pakken en te voldoen aan de emissie-eisen voor riooloverstorten (de zogeheten basisinspanning).
- Niet alleen de afkoppeling leidt tot meer infiltratie, ook de klimaatscenario's voorspellen een toename van de regenval. Wij pleiten er nadrukkelijk voor deze vooral ten nutte te laten komen aan de bijzondere kwelafhankelijke en verdroogde natuurgebieden en sprengen langs de flanken. Pas als alle natuurdoelen zijn gerealiseerd valt te overwegen het surplus te benutten voor uitbreiding drinkwaterwinning.

Wij dringen er bij u op aan in overleg met de betrokken waterschappen en gemeenten een

goede oplossing te vinden, zodat enerzijds de afkoppeling van relatief schone oppervlakken kan worden opgevoerd en anderzijds geen risico bestaat voor de verontreiniging van waterwingebieden en kwetsbare natuurgebieden.

Wij vragen u de vergunning voor drinkwaterwinning niet eerder te verruimen dan wanneer de natuurdoelen behorend bij de bijzondere kwelafhankelijke en verdroogde natuurgebieden en sprengen langs de flanken dit toelaten.

***diffuse bronnenaanpak**:*
De Ex Ante Evaluatie van het Milieu en Natuur Planbureau (inmiddels PBL) voorspelt dat met de voorgenomen maatregelen in 2015 en zelfs in 2027 vrijwel nergens de ecologische doelen gehaald worden, met name vanwege de nutriëntenbelasting. Dit vraagt in onze ogen om een extra inzet van de provincie en de andere overheden om extra in te zetten op het terugdringen van de diffuse bronnen. Voorlopig zien wij alleen voorgenomen studies (en weinig financiële middelen à € 100.000,-). Op zich zijn we blij met de innovatieprojecten waarmee in samenwerking met de landbouwsector wordt gezocht naar mogelijkheden voor milieuverbetering.

- Maar we vragen ons wel af waarom de met de sector reeds gemaakte afspraken uit de Goede Landbouw Praktijk niet nu al als standaardbedrijfsvoering overal wordt ingevoerd. Waarom steeds alleen aansturen op nieuw onderzoek?
- pag.31: Gaat het project 'Landbouw op Orde' alleen over watertekorten en klimaatadaptatie of ook over terugdringen van diffuse bronnen? Dat laatste lijkt ons een belangrijke meerwaarde te geven aan het project. Of gebeurt dat in een aparte pilot? Worden die dan vervolgens weer aan elkaar gekoppeld?
- factsheet Botshol: de **P-normen voor ondiepe plassen** zoals de Botshol zijn niet scherp genoeg om de gestelde ecologische doelen te kunnen halen. De norm daar is nu gesteld op 0,11. In jaren dat het water helder is in de Botshol ligt het P-gehalte op 0,03 mg P/l. Aangezien de provincies de normen vaststellen, verzoeken wij de provincie Utrecht de P-normen voor Botshol omlaag bij te stellen. Dit verzoek is ook bij de provincie Noord-Holland (voor o.a. Terra Nova en Loosdrechtse Plassen geldt hetzelfde) neergelegd.

Wij verzoeken u niet alleen de pilots af te wachten maar ook andere instrumenten te benutten om bij alle doelgroepen de zo noodzakelijke versnelling teweeg te brengen in het terugdringen van de nutriëntenbelasting en de andere diffuse verontreinigingen

Wij verzoeken u de P-normen voor ondiepe plassen zoals de Botshol te verlagen tot een waarde die past bij helder ecologisch gezond water

overige punten:

- pag. 7: de conclusie dat het waterplan geen aanleiding geeft om een **planMER** op te stellen, is mede gebaseerd op een cirkelredenering: omdat functiewijzigingen zijn uitgesloten en ruimtebeslag van natuurvriendelijke oevers niet als functieverandering gezien worden, komt er naar voren dat er weinig ruimtelijke gevolgen zijn te verwachten en dat een planMER dus niet nodig is. De vraag is nu of de uitspraak tevens inhoudt dat in het veenweidegebied de discussies over functie-volgt-peil niet zullen leiden tot een eventuele herschikking van functies? Deze conclusie lijkt ons te voorbarig en wij dringen er dan ook op aan als dit aan de orde is alsnog een planMER in overweging te nemen.
- pag.55: Het is goed dat de provincie voorwaarden stelt aan de energiewinning via koude-warmte opslag en warmtewisselaars. Voor met name KWO vragen wij ons echter af of de provincie alle risico's al goed in beeld heeft om dit adequaat te kunnen reguleren.

Wij vragen u het voorzorgprincipe goed in acht te nemen en alleen KWO toe te staan als er geen enkel risico bestaat op vervuiling van het grondwater. Voorlopig lijkt het ons gewenst als de provincie alle vergunningaanvragen, ook van de kleinere winningen, in eigen hand

houdt. Daarnaast dringen we aan op voorlopig alleen tijdelijke vergunningen en een verplicht monitoringssysteem, te betalen door de gebruiker.

- kaart 14.2: de begrenzing van de laag gelegen randzone (beschermingszone C) is niet zo duidelijk; volgt deze een harde grens van bijvoorbeeld bestaande infrastructuur, of sluit deze logischer aan op de overgangen tussen de kwetsbaarder dekzandgebieden en de kleigronden?
- pag.63: In aansluiting op het belang dat de provincie hecht aan cultuurhistorie en landschap vragen wij bij de kernkwaliteiten ook de aardkundige waarden toe te voegen.

deelplan KRW:

- pag. 11: bij de onderdelen die de ecologische toestand beschrijven, ontbreekt:
  - hydromorfologische kenmerken (inrichting, profiel en aanwezigheid van barrières). Juist deze kenmerken blijken vaak een belemmering te zijn voor het bereiken van de goede toestand
- pag.15: de investeringskosten voor ruimtelijke ordeningsmaatregelen en bronmaatregelen zijn erg laag. Kunnen de ambities op deze punten niet hoger?
- de maatregelen voor het Utrechtse deel van Rivierenland zijn nergens terug te vinden.